

Ict-competenties van leraren meten? Gebruik deze vragenlijst!

1. Ict-competenties van leraren meten
2. Competentie 1: Instrumentele vaardigheden
  - Instrumentele vaardigheden: kennis van ict-voorzieningen
  - Instrumentele vaardigheden: gebruik van ict-voorzieningen
  - Instrumentele vaardigheden: volgen van ict-ontwikkelingen
  - Instrumentele vaardigheden: sociale media
  - Instrumentele vaardigheden: creëren van content
3. Competentie 2: Informatievaardigheden
  - Informatievaardigheden: zoeken van informatie
  - Informatievaardigheden: beheren van informatie
4. Competentie 3: Mediavaardigheden
  - Mediavaardigheden: eigen vaardigheden
  - Mediavaardigheden: lesgeven in mediawijsheid
5. Het vervolg
6. Colofon

Hoe krijg je inzichtelijk over welke ict-vaardigheden leraren beschikken, wat hun niveau is en waar zij nog aan moeten werken? Met deze vragen stapte Alpha Scholengroep in Goes naar de PO-Raad. Zij diende een [versnellingsvraag](#) in, ondersteund door het merendeel van de coöperatie CPOZ in Zeeland.

Leren en lesgeven met behulp van ict is in het onderwijs steeds belangrijker. Dit stelt andere eisen aan leraren en vraagt om nieuwe competenties en vaardigheden. Met de versnellingsvraag onderzocht Alpha Scholengroep samen met de PO-Raad en Kennisnet hoe je ict-competenties van leraren in kaart brengt. Naast een [wensenlijst met 24 user stories](#), is deze vragenlijst één van de resultaten uit dat onderzoek.

Ict-vaardigheden leraren in kaart brengen

De vragenlijst is ontwikkeld op basis van het [competentiemodel van iXperium](#), waarin de eindkwalificaties van *Leren en lesgeven met ict* zijn gedefinieerd. Alpha Scholengroep heeft drie van de acht competenties uitgewerkt. Voor beter overzicht zijn de drie competenties in categorieën onderverdeeld. Elke categorie bestaat uit een aantal stellingen met de antwoordmogelijkheden *helemaal mee eens – meer eens – eens – meer oneens – helemaal mee oneens*.

De vragenlijst is een middel om de basale ict-vaardigheden van leraren te meten. De uitkomst kan input vormen voor de gesprekscyclus met de leidinggevende en kan helpen bepalen welke wensen leraren hebben voor bij- of nascholing. Ook maakt het inzichtelijk wat er aan kennis en kunde nodig is binnen een schoolteam om goed les te geven met slimme inzet van ict. De vragenlijst is nadrukkelijk bedoeld om het gesprek aan te gaan, om bewustzijn te creëren en om ict-vaardigheden te ontwikkelen, niet om leraren ergens op 'af te rekenen'.

Competentie 1: Instrumentele vaardigheden

De competentie *Instrumentele vaardigheden* is eerste competentie die Alpha Scholengroep heeft uitgewerkt in de vragenlijst. iXperium omschrijft de competentie als volgt:

De leraar beschikt over de digitale basisvaardigheden om ict effectief in te zetten in lessituaties én in de onderwijsorganisatie. Hij weet zich nieuwe ict toepassingen snel eigen te maken.

Dat wil zeggen dat de leraar:

- begrijpt welke ict-faciliteiten hij tot zijn beschikking heeft in een specifieke context en wat de consequenties daarvan zijn voor het ict gebruik.
- zich kan oriënteren binnen educatieve mediaomgevingen waarin apparaten, content en toepassingen op meerdere manieren met elkaar verbonden zijn of kunnen worden (zoals smartphones, tablets en sociale media).
- nieuwe ict-toepassingen selecteert en zich snel eigen maakt, technologische ontwikkelingen actief volgt en uitprobeert.
- een actief gebruiker is van diverse nieuwe media en op professioneel vlak communiceert via diverse applicaties en online sociale netwerken.
- kwalitatief goede content creëert met media (video, foto's, afbeeldingen, podcast) en verschillende mediabronnen en technologieën tot één geheel integreert.

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Ik weet welke ict-voorzieningen (hard- én software) er bij ons op school beschikbaar zijn.					
Ik gebruik de ict-voorzieningen met gemak					
Ik kan aangeven hoe ik de ict-omgeving van de school inzet.					
Ik houd mij op de hoogte van het beschikbaar komen van nieuwe ict toepassingen voor het onderwijs.					
Als er een nieuw softwareprogramma of app bij ons wordt geïntroduceerd, vind ik daarin gemakkelijk mijn weg.					
Als ik ict in de les wil gebruiken, kan ik goed beoordelen wat de voor- en nadelen van specifieke digitale leermiddelen zijn.					
Ik kan benoemen welke didactische ict-toepassingen ik gebruik in mijn lessen.					
Ik kan benoemen welke ict-voorzieningen wel en welke niet goed werken in het gebruik voor leren en lesgeven.					
Ik kan het aanwezige digibord functioneel en interactief inzetten tijdens mijn lessen.					

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Ik ben in staat om meerdere types (mobiele) devices in te zetten (denk aan: smartphone, tablet, chromebook e.d.)					
Ik kan mij zonder veel moeite een nieuw device eigen maken en gebruiken voor educatieve toepassingen					
Ik gebruik de online omgeving en/of elo die voor het onderwijs op onze school aanwezig is					
Ik gebruik de ondersteunende systemen (LVS) voor het onderwijs op onze school met gemak					
Ik weet hoe ik de online omgeving en/of elo vanaf verschillende devices kan benaderen					
Voor de op onderwijs gerichte online en/of elo omgeving weet ik hoe leerlingen toegevoegd of verwijderd moeten worden					
Ik kan een connectie tot stand brengen tussen (leerling-) devices en het digitale bord t.b.v. een interactieve manier van lesgeven					
Als we op school een nieuwe digitale methode krijgen, kan ik deze snel in mijn lessen gebruiken					
Ik gebruik wel eens tools als kahoot!, Padlet en Quizlet om mijn lessen te verrijken					

Instrumentele vaardigheden: volgen van ict-ontwikkelingen

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Ik lees jaarlijks meer dan 3 artikelen over het gebruik van ict in het onderwijs					
Ik ga jaarlijks naar minimaal 1 ict-gerelateerde bijeenkomst waarin ik word geïnformeerd over nieuwe ontwikkelingen of toepassingen					
Ik volg online scholingen/cursussen of heb deze gevolgd					
Ik gebruik dagelijks ict toepassingen in mijn onderwijs					
Ik probeer regelmatig nieuwe toepassingen uit in mijn lessen					

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Ik kan een overzicht geven van gebruikte sociale netwerken zoals Facebook, LinkedIn e.d.					
Ik kan van deze netwerken aangeven op welke wijze ik ze ook professioneel gebruik. Denk aan WhatsApp-groep met collega's					
Ik kan een beschrijving geven van minimaal 3 onderwijs gerelateerde thema's per jaar die ik online volg (bijvoorbeeld via een interessegroep op LinkedIn, of via nieuwsbrieven)					
Ik ben door middel van discussie, toevoegingen, e.d. bij minimaal 1 online thema over onderwijs online betrokken					
Ik ben van minimaal 1 online thema over onderwijs de moderator (= beheerder van het forum of onderwerp)					

Instrumentele vaardigheden: creëren van content

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Ik ben op de hoogte van de mogelijkheden van YouTube, kan filmpjes toevoegen of een afspeellijst samenstellen					
Ik maak wel eens zelf filmpjes om mijn boodschap goed over te kunnen brengen					
Ik zoek vaak filmpjes of afbeeldingen op internet om aan mijn klas te laten zien, zodat ze de lesstof beter snappen					
Ik weet hoe ik filmpjes of afbeeldingen kan bewerken (bijvoorbeeld inkorten, of tekst toevoegen) en doe dat soms ook om de les er beter van te maken					
Ik deel wel eens digitale content die ik zelf heb gemaakt voor in mijn lessen met collega's (bv op wikiwijs)					
Ik plaats wel eens foto's of video's op de website en/of facebookpagina van de school, om ouders te informeren over het onderwijs in mijn klas					

Competentie 2: Informatievaardigheden

De competentie *Informatievaardigheden* is tweede competentie die Alpha Scholengroep heeft uitgewerkt in de vragenlijst. iXperium omschrijft de competentie als volgt:

De leraar is in staat online effectief informatie te zoeken en te vinden, de betrouwbaarheid van deze informatie te beoordelen, diverse online informatiebronnen te benutten, informatie van diverse bronnen met elkaar te vergelijken en de gevonden informatie te synthetiseren.

Dat wil zeggen dat de leraar:

- (crossmediaal) kan schakelen tussen diverse informatiebronnen en binnen het totale (gevraagde en ongevraagde) informatieaanbod relevante, betrouwbare informatie kan selecteren.
- informatie van internet efficiënt weet te ontsluiten, informatie van diverse bronnen met elkaar kan vergelijken en de gevonden informatie kan synthetiseren.
- een persoonlijke strategie heeft om via diverse digitale media informatie optimaal tot zich te laten komen en relevante informatie systematisch weet te beheren.

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Als mijn zoekopdrachten onvoldoende resultaat opleveren, probeer ik mijn zoektermen aan te passen om toch de informatie te vinden die ik zoek					
Ik controleer over het algemeen de juistheid en actualiteit van de websites of andere plekken waar ik mijn informatie vandaan haal					
Ik gebruik een internetbrowser met favorieten zodat ik snel op mijn meest gebruikte pagina's terecht kan					
Ik ga regelmatig op zoek naar digitaal (leer)materiaal, buiten de kanalen die ik al ken					
Ik zoek vaak naar nieuw digitaal (leer)materiaal op wikiwijs.nl of vergelijkbare platforms					
Als ik informatie moet zoeken in ons administratiesysteem, lukt me dat over het algemeen goed					
Ik kan goed uit de voeten met zoekvelden, filters en sorteerfuncties					

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Informatie die ik vind op internet kan ik makkelijk integreren in presentaties of opdrachten, zonder dat ik daar te veel werk aan heb (bijvoorbeeld knippen en plakken, of integreren van filmpjes in een presentatie)					
Ik maak gebruik van mappen om mijn bestanden te structureren. Indien nodig pas ik die structuur aan					
Ik sla mijn mappen en bestanden steeds vaker op in de cloud (Google Drive, OneDrive, Dropbox) en snap hoe ik daarmee documenten kan beheren en delen					
Ik maak snelkoppelingen naar veelgebruikte mappen op mijn desktop, of ik hang ze aan 'snelle toegang'					
Als ik (leer)materiaal maak met informatie die ik op internet vind, vermeld ik altijd de bron en ik weet welke regels hiervoor gelden					
Ik word er soms wel eens op gewezen dat de informatie in mijn lessen niet klopt, of dat mijn leerlingen tegenstrijdige informatie hebben gevonden op internet					
Als mijn leerlingen een opdracht inleveren, valt mij snel op of ze iets van internet hebben gekopieerd en ik weet hoe ik dit makkelijk kan controleren					

Competentie 3: Mediavaardigheid

De competentie *Mediavaardigheid* is derde competentie die Alpha Scholengroep heeft uitgewerkt in de vragenlijst. iXperium omschrijft de competentie als volgt:

De leraar is zich bewust van de medialisering van de samenleving, hij begrijpt hoe media gemaakt worden en ziet hoe media de werkelijkheid kleuren. Hij is zich bewust van de mogelijkheden en risico's van internet en sociale media en gaat hier actief en kritisch mee om voor zijn eigen professionele ontwikkeling.

Dat wil zeggen dat de leraar:

- beseft dat de samenleving vraagt om nieuwe mediavaardigheden. Hij kan de effecten van het toenemend mediagebruik op de maatschappij benoemen en neemt actief deel aan de (online) professionele dialoog.
- veelgebruikte standaardtechnieken herkent die mediaproducten inzetten om kinderen en jongeren te bereiken en te beïnvloeden. Hij herkent wanneer een mediaboodschap gekleurd is door politieke, ideologische of levensbeschouwelijke overtuigingen, of vooroordelen versterkt.
- sites kan beoordelen op betrouwbaarheid en authenticiteit en op de hoogte is van de regels met betrekking tot auteursrechten.

Mediavaardigheden: eigen vaardigheden

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Ik bespreek regelmatig (minstens 1x per maand) met mijn team of leidinggevende hoe wij actuele media gebruiken op school					
Ik snap goed welke risico's internet en sociale media met zich meebrengen en wat dit voor invloed heeft op de dynamiek in de klas					
Ik verbeter me in de mediavaardigheden die ik zelf nodig heb om in deze digitale samenleving goed te functioneren					
Ik leer mijn klas 21e eeuwse vaardigheden zoals kritisch denken, oplossend vermogen en digitale vaardigheden door deze in te passen in de standaard methoden					
Ik weet hoe ik de betrouwbaarheid van educatieve software en websites kan controleren					

	Helemaal mee eens	Meer eens	Eens	Meer oneens	Helemaal mee oneens
Bij het voorbereiden van mijn lessen bedenk ik regelmatig (minstens 1x per maand) of ik sociale media kan inpassen in de les					
Ik probeer de risico's van sociale media en internet te bespreken in mijn klas, door dit bijvoorbeeld te werken in een reflectie van een opdracht					
Ik begrijp dat sommige mediaboodschappen bedoeld zijn om kinderen tot (soms negatief) gedrag aan te zetten en houdt hier rekening mee als ik voor de klas sta					
Ik begrijp wat voor invloed media(uitingen) op mijn leerlingen kunnen hebben en ga hierover regelmatig met hen in gesprek, door het bijvoorbeeld te verwerken in opdrachten					
Ik heb met mijn klas regelmatig gesprekken over wat er gebeurt op sociale media zoals whatsapp, instagram en snapchat (bijvoorbeeld roddelen of pesten) en hoe ze daarmee om (kunnen) gaan					

Met deze vragenlijst in de hand kunnen schoolbesturen beter in kaart brengen wat de ict-vaardigheden van het schoolteam zijn. Het belangrijkste inzicht uit de versnellingsvraag is dat de professionalisering van een schoolteam niet op zichzelf staat, maar onderdeel is van een omvangrijker beleidsproces.

Hoe nu verder?

De wens van Alpha Scholengroep is een bruikbaar instrument voor schoolbesturen in het primair onderwijs waarmee zij ict-vaardigheden van leraren in kaart kunnen brengen. Het doel van de versnellingsvraag is om een set hulpmiddelen aan te reiken waarmee Alpha Scholengroep zijn vraag aan de markt kan stellen. Marktpartijen zijn aanzet om een instrument te ontwikkelen waarin deze vragenlijst getoetst kan worden.

Een (fysieke) plek waar ict-expertise wordt samengebracht, zou een krachtig hulpmiddel zijn om de vragenlijst, of een nog te realiseren instrument, verder te ontwikkelen en in te bedden in het onderwijs. Zeeuwse schoolbesturen in het po en vo onderzoeken de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een Zeeuws ict-expertisecentrum.

Ook een ict-vraagstuk? Dien een versnellingsvraag in!

Heeft jouw school een ict-vraagstuk of wil je ondersteuning bij het vinden van een oplossing? [Dien een versnellingsvraag in bij de PO-Raad!](#) Dit kan nog tot eind mei 2018.

Colofon

Ict-competenties van leraren meten? Gebruik deze vragenlijst!

Een samenwerking tussen Alpha Scholengroep (Jacco de Jager, Gerard Langeroot) en Kennisset (Frans Schouwenburg, Els Booi).

Datum van uitgave
Januari 2018

Redactie
Juwan Mizouri

Vormgeving
Kennisset

Over Kennisset

Elke leerling verdient eigentijds, veilig en persoonlijk onderwijs. Daarom ondersteunt Kennisset scholen met ict. We zorgen voor een landelijke ict-basisinfrastructuur, adviseren de sectorraden en delen onze kennis met het primair onderwijs (po), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Kennisset wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

kennisset.nl

Sommige rechten voorbehouden

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en uitgever van Kennisset geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.